

Нікуліна К.С., студентка

Лойко Д.М., к.е.н., доцент,

Київський національний університет технологій та дизайну

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ В УМОВАХ ВНЗ

Національні економіки промислово розвинутих країн є інноваційно-орієнтованими. Інновації тісно пов'язані з розвитком бізнесу. Обсяги венчурного фінансування в США оцінюють у сотні млрд. доларів. На жаль, першість на розробки та впровадження багатьох інновацій належить не Україні. Хоча Україна ще має достатній науковий потенціал, але він поступово починає розпорошуватися.

В Україні на сьогоднішній день розвиток ринку інтелектуальних продуктів стримується більшою мірою не сприйманням суб'єктами ринку ідеї торгівлі інтелектуальними продуктами; відсутністю належної поваги до інтелектуального продукту, патентам та авторським правам. Таке відношення до інтелектуального продукту сформувалось під час існування СРСР, коли інтелектуальні продукти були повністю власністю держави та не могли слугувати джерелом доходу окремих підприємств або їх авторів. Десятки років розвитку країни в умовах відсутності ринкових механізмів сформували у інтелектуальної еліти країни неприйняття закономірностей комерційної реалізації інтелектуальних продуктів.

Під інтелектуальним продуктом розуміється результат духовної, творчої, інтелектуальної діяльності. Інтелектуальний продукт включає в себе винаходи, відкриття, наукові звіти та доповіді, проекти, опис технологій, літературні, музичні, художні твори та витвори мистецтва [1]. Інтелектуальний продукт створюється людиною в процесі розумової праці. Розумова праця – це структуроване поняття. Дослідженню структури розумової праці присвячені праці багатьох вітчизняних та іноземних вчених. Точка зору проф. К.Ф. Пузині [2] має, на наш погляд, найбільше практичне застосування. Розумова праця

складається з двох компонентів: формальної (рутинної) та творчої праці. Продукт, отриманий в результаті формальної (рутинної) розумової праці може рахуватися інтелектуальним. Праця бухгалтера є розумовою, але не є творчою. Він отримує результат своєї праці виконуючи певні правила та операції за технологією, яка розроблена не самим робітником. Грамотно складений бухгалтерський звіт - це результат інтелектуальної праці людини і можна вважати його інтелектуальним продуктом першого роду. До інтелектуального продукту першого роду відносяться копії витворів мистецтва, моделі поведінки, технічні, економічні, статистичні розрахунки та складання формалізованих документів. Продукт, отриманий в результаті творчої праці, має більшу ступень інтелектуальності і вважається інтелектуальним продуктом другого роду. До інтелектуальних продуктів другого роду відносяться: винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, об'єкти авторського права, програми для персональних комп'ютерів та бази даних, топології інтегральних мікросхем, виконання та постановки художніх творів.

Інтелектуальний продукт другого роду є інтелектуальною власністю, яка має правовий захист. Немайнові права на інтелектуальний продукт другого роду, об'єкт інтелектуальної власності, належать конкретній людині – автору. Підприємство може стати власником об'єкту інтелектуальної власності, яка є основою інновації, наступними шляхами: шляхом її реєстрації (якщо інновація є власністю підприємства) або згідно договорів розпорядження майновими правами. Відповідно до ст. 1107 Цивільного кодексу України [3] існують наступні види договорів у сфері інтелектуальної власності: договір про передачу виключних майнових прав інтелектуальної власності; договір про сумісне розпорядження виключними майновими правами, ліцензійний договір та інші види договорів. Одною з договірних конструкцій є ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності., яка є одностороннім правочином і не може розглядатися як вид договору. Треба зауважити, що ліцензія може бути оформлена як самостійний документ або шляхом укладання ліцензійного договору.

На думку авторів у ВНЗ України, і в КНУТД також, існує достатній потенціал збільшення обсягів інтелектуальних продуктів та розширення їх асортименту. Новими інтелектуальними продуктами можуть виступати комплексні дипломні роботи студентів, які не є новими для ВНЗ країни, але яким в даний час не надається належної уваги. Існує певний досвід попередніх років виконання комплексних дипломних проектів кількома студентами, різними за спеціальностями (при необхідності). Захист цих проектів відбувався на підприємствах, яким цей комплексний проект був присвячений.

Сучасний досвід російських і українських ВНЗ свідчить про високу ефективність комплексних дипломних проектів, які дозволяють забезпечити систематизацію та закріпити знання та практичні навички, які отримали студенти за роки навчання в ВНЗ. Виконання комплексного дипломного проекту дозволяє також випускникам набути нових навичок роботи в команді. Захист комплексних дипломних проектів проводиться у вигляді презентацій з запрошенням працівників підприємств. Українські ВНЗ мають досвід виконання міжнародних комплексних дипломних проектів, в яких узгодженість теоретичних та практичних питань проводиться дистанційно за допомогою Інтернету. Завершені і захищені комплексні дипломні роботи можна пропонувати як інтелектуальний продукт до реалізації.

Комерційна реалізація інтелектуальних продуктів стає необхідністю для подальшого розвитку як системи вищої освіти так і країни в цілому.

Література

1. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный энциклопедический словарь. – 2-е изд., испр.- М.: ИНФРА-М. – 1999. – 479 с.
2. Пузиня К.Ф., Казанцев А.К., Барютин Л.С. Организация и планирование научных исследований и опытно-конструкторских разработок. – М.: Высшая школа. – 1989. – 223 с.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435- IV зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>